

Ambtenaren opgepast!

Strafrechtelijke vervolging van een gemeente of ambtenaar mogelijk?

Een gesprek met een vakman na afloop van een cursus vond plaats bij een plataan met rondom forse verhardingsopdruk. De conversatie kwam al snel op de vraag in welke gevallen een gemeente of ambtenaar strafrechtelijk vervolgd kan worden. De vakman meende: "Een overheid noch een ambtenaar kan strafrechtelijk vervolgd worden. Kijk maar naar het arrest Pikmeer I". Ik schrok. "Weet je dan niet dat arrest Pikmeer II die immuniteit onderuithaalt? Dat zowel overheden als ambtenaren wél vervolgd kunnen worden?!"

Pikmeer I en II

Voorheen bleek het volgende te gelden: Rechtspraak tot en met arrest Pikmeer I: strafrechtelijke immuniteit voor gemeenten als het ging om handelen in het uitvoeren van een wettelijk opgedragen taak.

Arrest Pikmeer I: strafrechtelijke immuniteit van de gemeentengeldt ook voor ambtenaren en arbeidscontractanten die voor de overheidstaak als feitelijk leidinggever of opdrachtgever hebben gehandeld.

Arrest Pikmeer II: overheden kunnen betreffen-

de de uitvoering van hun wettelijk opgedragen taak weldegelijk strafrechtelijk vervolgd worden. En indien zij vervolgd kunnen worden, kan ook de leidinggevende/opdrachtgevende ambtenaar vervolgd worden. De vervolging is echter slechts mogelijk als de taak die uitgevoerd moet worden, tevens door een derde partij kan worden uitgevoerd en dus niet exclusief moet worden uitgevoerd door de overheid zelf, zoals bijvoorbeeldde uitgifte van paspoorten. In dat geval heeft een overheid wel strafrechtelijke immuniteit, evenals de leidinggevende ambtenaar.

Boombeheer

Waar moet u als boombeheerder op letten?

- Bij het beheren van haar eigen bomen is een gemeente een 'normale' boomeigenaar. Het beheer is dus geen 'wettelijk opgedragen taak'. Daar geldt dus in beginsel al geen strafrechtelijke immuniteit.

'Opzettelijk' alle waarschuwingen in geval van onveilige bomen in de wind slaan, zal bij boombeheerders echter niet snel voorkomen. Boombeheerders hebben al een fikse taak om privaatrechtelijke aansprakelijkheid (in verband

Sommige boombeheerders onder ons zijn van mening dat ambtenaren niet strafrechtelijk kunnen worden vervolgd; dat slechts de gemeente zelf dat risico loopt, of dat een gemeente in het geheel niet met het strafrecht te maken kan krijgen. Dit is echter lang niet altijd het geval.

Auteur: mr. Kitty Goudzwaard

De gemeente is een 'normale' boomeigenaar en geniet daarom geen strafrechtelijke immuniteit

met schadevergoeding) te voorkomen. Dit doen zij door zich te houden aan de zorgplicht tot regulier onderhoud en controle (VTA etc.).

Wanneer een gemeente zich aan deze privaatrechtelijke zorgplicht houdt, is het onwaarschijnlijk dat zij toch strafbaar is als een tak op iemand valt en letsel veroorzaakt.

- Het zonder omgevings(kap)vergunning rooien van vergunningplichtige bomen door de eigen afdeling bomenbeheer kan wellicht eerder strafrechtelijke vervolging geven.

Het hof in Leeuwarden beslist in een uitspraak van 1996 dat de gemeente Sneek vervolgd dient te worden wegens het zonder vergunning rooien van een aantal gemeentelijke platanen en andere

bomen. De gemeente voert aan dat zij in het algemeen geen kapvergunning voor zichzelf aanvraagt, maar dat de verleende bouwvergunning tevens een kapvergunning impliceert. Het Hof oordeelt echter dat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft en dat de vervolging tevens kan dienen voor herstel van de aangerichte schade.

Het negeren van onderzoeksrapporten over een gevaarlijke situatie kan tot strafrechtelijke vervolging leiden als door die gevaarlijke situatie een ongeval plaatsvindt

Wegbeheer

Vragen rondom mogelijke strafrechtelijke immuniteit zullen eerder opkomen in het kader van wegbeheer. Gemeenten zijn op grond van de Wegenwet beheerder van de meeste openbare wegen die op hun grondgebied liggen; een 'wettelijke' taak die goed door derden kan worden uitgevoerd.

- Wegbeheer valt dus niet onder de strafrechtelijke immuniteit.

Indien wortels van bomen gevaarlijke verhardingsopdruk geven, dan dient de gemeente in het kader van deze wettelijk opgedragen taak in te grijpen door bijvoorbeeld degelijk te waarschuwen, door de gevaarlijke situatie af te zetten of in het ergste geval de weg af te sluiten en te repareren.

Mocht een gemeente signalen/onderzoeken die wijzen op een gevaarlijke situatie negeren, dan kan dit, indien zich een ongeval voordoet, later mogelijk aanleiding geven tot strafrechtelijke vervolging. Er is dan geen strafrechtelijke immuniteit om vervolging te verhinderen. Praat ik op beurzen met weginspecteurs, dan is de teneur dat het negeren van onderzoeksrapporten nog weleens voorkomt.

Bij een zeldzame strafrechtelijke vervolging van een gemeente hoor ik uit het werkveld reacties als: 'Goed dat nu eens de gemeente wordt aan-

gepakt en niet de ambtenaar'. Men beseft echter niet dat na veroordeling van de overheid in kwestie de weg naar strafrechtelijke vervolging van de leidinggevende ambtenaar openstaat, want hij of zij kan bij het begaan van een strafbaar feit (in het uitvoeren van de wettelijk opgedragen taak) alleen vervolgd worden als de gemeente zelf hiervoor strafrechtelijk aansprakelijk te houden is. In zo'n situatie is het dus juist oppassen geblazen!

Verweving boombeheer en wegbeheer

- Het beheren van wegen is echter niet een taak van de boombeheerder of afdeling groen.

Er is in de praktijk soms wel verweving. Dat blijkt bijvoorbeeld wanneer een groenambtenaar mij vraagt in een algemeen juridisch advies de toegestane hoogte van verhardingsopdruk te verwerken: 'Bij hoeveel centimeter opdruk moeten bomen gerooid worden?' is zijn vraag. Dit is echter geen vraag voor een jurist, maar voor een weginspecteur. Het zal namelijk onder andere aan de verkeers- of omgevings situatie liggen of bomen een weg onveilig/gebrekkig maken en niet alleen aan de hoeveelheid centimeters zetting of verhardingsopdruk, wat dus ook niet in centimeters in een algemeen juridisch advies is uit te drukken.

Wegen en bomen kunnen elkaar ook qua beheer danig in de weg zitten, bijvoorbeeld als de bomen die verhardingsopdruk geven geen eigendom zijn van de partij die de weg beheert. Uit uitspraken van de burgerrechter blijkt dat een eigenaar van een perceel in beginsel zelf dient te voorkomen dat boomwortels zijn perceel ingroeien. Zijn bomen van een particulier of andere overheid en neemt de wegbeheerder niet tijdig maatregelen om te voorkomen dat wortels het wegperceel ingroeien, dan heeft hij geen kant-en-klaar juridisch middel om de boomeigenaar te dwingen de bomen te rooien, wat het oplossen van verhardingsdruk ernstig kan belemmeren.

Boomcontroleur versus weginspecteur

Soms krijg ik vragen uit het werkveld die mij verontrusten zoals: moet een VTA-controleur ook een mening geven over wel of niet ingrijpen nu hij verhardingsopdruk constateert? Mijn stelling is: voer de VTA uit en meld duidelijk de verhardingsopdruk. Laat je echter niet verleiden tot het geven van advies over het wel of niet moeten oplossen van de opdruk. Wegen en dus ook trottoirs dienen gecontroleerd te worden door weginspecteurs en niet door boomcontroleurs.

Mr. Kitty Goudzwaard is werkzaam als boomjurist Groen, Natuur en Landschap bij Cobra planadviseurs bv.